

Bij het omslag

Kundig uitgevoerd door de Grafische Bedrijven Bosch & Keunig te Baarn; stevige kافت vol kleurige voorkanten van bijzondere boeken, echt vrolijke schutbladen met rode bolletjes en zwarte turfjes, en daartussenin van alles te zien en te lezen over kinder- en jeugdboeken, foto's van schrijvers, schema's over het bijhouden van wat je leest, en vooral allemaal letters. Het is precies dat boek waar tijdens de conferentie over fictie-onderwijs in de basisvorming die de SPL en de VDN op 1 juni 1993 organiseerden didacticus Theo Witte om vroeg, in aanvulling op de opdrachten en vragen die in de verschillende leermethoden Nederlands worden aangeboden: een boek dat de jonge lezer warm maakt voor concrete schrijvers en boeken.

Allemaal letters. Zo heet dit boek van Jacques Vos, dat Alfons van Heusden met een vleug van het schitterende leesboek *Dat rijmt*, door hem samen met Ivo de Wijs gemaakt, op niveau verzorgde. Vos spreekt de 10-15-jarige lezers voor wie deze uitgave bedoeld is rechtstreeks toe; er zit geen leraar tussen. *Allemaal letters* is precies het boek dat we, nu de basisvorming werkelijk van start gaat en lezen onderdeel wordt van fictie-onderwijs, nodig hebben. Het mikt op de meisjes en jongens van 10 tot 15 die al belangstelling krijgen voor lezen en nu de weg zoeken in de doolhof die de bibliotheek of boekwinkel vaak voor hen blijkt te zijn.

Vos behandelt het lezen als iets dat met je zelf te maken heeft, als iets om over na te denken. Hoe ben je begonnen met lezen en wat las je sindsdien? Vervolgens: wat zou je willen lezen, wat is er allemaal voor je in voorraad en hoe kies je daaruit? Een zorgvuldig uitgewerkte opvatting van het begrip reflectiviteit, nu eens niet in maar buiten het onderwijs. *Allemaal letters* is een boek voor de individuele lezer (al kan het in een klas uitstekend dienst doen).

Een boek dat dan ook vertrouwde didactische instrumenten als leesautobiografie en leesdagboek bevat: Vos werkte met zo'n leesdagboek al vijftien jaar geleden in zijn methode *Leesboek/Leesdagboek* en in *Vertellen*, het jeugdliteratuurboek voor de brugklas, dat Vos en Ineke Haykens in 1988 bij Ten Brink publiceerden. Het boek bevat kopieerbare schema's voor het noteren van leeservaringen. Het vertelt over voorkant en achterplat van een boek, over de soorten boeken die er zijn en hoe die in de bibliotheek worden gemerkt - van elk type laat hij de jonge lezer een stukje proeven -, over kwaliteitsoordelen door middel van Griffels en Penselen, en een reeks van die

bekroonde boeken ("Winners!") kort beschreven en wat er achter zit aan jurywerk.

En dan natuurlijk is er het effect van Vos' altijddoorgaande pleidooi voor het niet-fictionele, informatieve jeugdboek. Van *Basiswoordenboek Nederlands* tot Midas Dekkers' *Het Walvismeer*, waarin deze excellente non-fictieschrijver jonge -en ook massa's oudere- lezers informeert over de activiteiten van Greenpeace. Ze zijn allemaal te leen in de bibliotheek.

En passant hoort de lezer over de boekenbeurs waarop boeken verhandeld worden, over productieprocessen, over het werk van vertalers en bewerkers. Daarmee vraagt Jacques Vos respect voor de boekenmakers die doorgaans achter de schermen blijven. Hij vertelt graag (en goed) over het boek. Hoe dat tot stand komt, van documentatie tot perspresentatie, wat vertalen is, wat bewerken is; hoe je een jeugdverhaal schrijft, daar laat de prozaschrijver Berend Jager iets van zien. En dat alles is de opmaat voor dat waar Theo Witte om vroeg: voorlichting over de belangrijke jeugdboekenschrijvers. Over Beckman, Hofman, Wilmink, De Zanger, Kuijer, Dahl, Lindgren, Nöstlinger, Voigt en anderen.

En dan gaat het weer over lekker rijmen en dichten zonder je hempie op te lichten, de meester geeft een kleine toelichting bij gemakkelijke gedichten en laat een echte dichter vertellen over zijn dichterschap. Remco Ekkers doet dat goed. Wat Koch-opzetjes maken het dichten tot een speelse bezigheid onder de eigen bureaulamp -al zie ik niet érg veel jongens en meisjes van twaalf, dertien zo braaf en harmlos bezig.

Er is een ander plechtanker waarmee de didactiek van Vos aan de grond blijft: zijn aandacht voor de historische dimensie. In hoofdstuk 8 treedt Brave Hendrik op als opening naar het klassieke jeugdboek. Zesendertig klassieken noemt hij in eerste instantie, dat is vijftien meer dan er op een weggehoonde lijst voor de bovenbouw stonden. De meeste kun je gelezen hebben vóór je naar de brugklas gaat, en als je ze dan nog niet gelezen hebt blijven ze toch mooi. Jammer dat er maar zeven Nederlandse bij zijn, al is er hoop voor Annie Schmidt: nu nog niet klassiek, straks misschien wel. De zeven zijn: *Uit het leven van Dik Trom* (1892), *School-idyllen* (1900), *Afke's tiental* (1904), *Ot en Sien* (1906), *Pietje Bell* (1914), *De scheepsjongens van Bontekoe* (1924) en *Joop ter Heul* (1929). Ik mis de auteur van *De Katjangs* en *De Artappa's*, J.B. Schuil. *Kruimeltje*, *Fulco de Minstreel* en *De kinderkaravaan* worden enige bladzijden verder semi-klassiekers genoemd, en acht boeken staan op de nominatie om klassiekers te worden: *Kruistocht in spijkerbroek*, *Marijn bij de Lorredraaiers*, *Vechten voor overmorgen*, *Met je hoofd in de prullenbak*, *De kinderen van het Achtste Woud*, *Oorlogswinter*, *Koning van Katoren* en *Jip en Janneke*. U weet steeds minder wie de auteurs zijn, nemen we aan. Even quizzen dus!

Een beetje vreemd is het dat het hoofdstuk over sprookjes zo helemaal achteraan staat. Verder is *Allemaal letters* een mooi boek, rijk aan plaatjes, onder andere de in dit nummer afgebeelde tekeningen van Alfons van Heusden. Vos houdt van informatieve boeken. Hij heeft er nu zelf een geschreven dat een griffeltje verdient vanwege zijn gedegenheid en originaliteit als individueel lees-leerboek. (KC)

Jacques Vos, Alfons van Heusden, *Allemaal letters*. Uitg. Bekadidact, Baarn 1992